

1974 | 1

Egy elfeledett
Mikszáth-elbeszélés

Közélet, közéletiség
-nézetfelfedezésen fiatalok
között

Riport szakmunkás-
tanulókkal

Bányászdalok

Urbanizáció, művészet
Végvári Lajos Salgótarjánról

A komárnói
Magyar Területi Színház

Vasas Károly
bányász-szobrásról

PALŐCFÖLD

Gyermekkoromban gyökerezik az emlék (bár, ha utánagondolok, társíthatok ide példát bőven a felnőtté válás éveiből is): milyen tömörkedés megpróbáltatás, mennyi járt utakat és mellékösvényeket mérő próbálkozás, sanda szabálytalanság, önös érdekű kihágás, csüggedést szülő balsiker és mennyi apró öröm, diadalmas nyereség kellett ahhoz, hogy végre hittel tudva fogadjuk el a kollektív játékok egyezményes rendjét. Mert az emberfajta elemi ösztönével együtt hagyományozódik át az az önzés, ami a még csekélyebb tudatú ifjúkorban olyan leplezetlenül megnyilatkozik – nem azonosulva ugyan a más kárára törekvéssel, de jellege miatt igencsak messze esve a kol-

lektivizmustól. És bizony közvetlen tapasztalás hozza meg csak a kilábalást. Aminek első foka: a közösségi együttmozdulás lehetőségeinek, majd szabályrendszerének felismerő elfogadása. A második pedig: a közérdek elsődleges ösztönzőként való „közreműködtetése” az együttmozdulásokban. Így érik felnőttkorba a társadalmi szövetrendszerbe megszámlálhatatlan kötéssel ágyazott ember – s így érik felnőttkorba maga a társadalom is.

Nem ma kezdődött folyamatban sorakoznak elő a szocialista társadalomépítés aktuális igényeit hangsúlyozó irányelvek, állásfoglalások, határozatok, melyek egyértelműen arra ösztönöznek, hogy egyén és kollektiva tuda-

IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALOMPOLITIKAI FOLYÓIRAT

tosabban élje át felelős mivoltját és szövetkezzen politikai céljainkat segítő közös vélemény-, akarat-, cselekvésnyilvánításra.

S megis, a konstruktív mozgásoknak tág teret nyitó politika, a közszellemet e mozgások szükségességének elfogadására noszogató igény, a szocialista demokrácia bő lenetőségkeretei ellenere is – milyen gyakran találkozhatni az ember (a társadalmi lény) „kamaszkorának” irritáló jeleivel. („Gyakrant” mondok, ha nem is óhajtok túlnyomó többségről beszélve az aránytévesztés hibájába esni. Es „irritálónak” nevezem, mert, ha fel is fogható a fejlődés természetes szakaszjegyének, felszivódása indokolatlanul lassú ütemű.)

Kerüljünk közelebb a konkrétumokhoz!

Ime, néhány egyértelműsítő jel, adalék annak megvilágítására, mire alapozódik az a felvetésem, hogy bőséggel vannak ma még a szocialista társadalomépítés „szentül komoly játékanak” szabályrendszerét, a közön keresztül az egyennek biztos nyereséget adó lényegét elfogadni nem merők, vagy éppen saját hasznukra fordítani akarók.

1. Azokra gondolok, akik a szűkebb-tágabb közösségükön belül tapasztalt és a közösséget általánosan emésztő gondot képtelenek „közfelkiáltással” megszüntetni. Inkább veszik magukra a „nyűg alatt nyögés” koholt, de kényelmes köntösét, hogy a tétlenség állapotában aztán okatlan sértettség lombozódjon bennük.

2. Azokra gondolok, akik e közös gondok orvoslására nem a játékszabályok szerint közvetlenül illetékes fórumhoz folyamodnak, hanem meghökkentő ugrásokat produkálva, azonnal felsőbb szinteken keresik – nagyobb bátorsággal helyben is meglelhető – igazukat. (Mintha minden náthás beteg azonnal klinikai profeszszorhoz folyamodna körzeti orvosa helyett.)

3. Azokra gondolok, akik a „ne szólj szám, nem fáj fejem” elvét vallják közösségi ügyekben, de gondolkodás nélkül veszik a fáradságot, hogy több fórumon hivatali ügygyé emeljék jelentéktelen tyúkpöreiket, mert a közélet színpadait csak maguknak írt monológok eljátszására vélik hasznosnak.

4. És gondolok végül azokra, akik a demokrácia gyakorlásának színterein „következetes” semmitmondással, nyálas hajbókolással vagy éppen alaptalanul vagdalkozó nagyhangúsággal produkálják magukat – szándékosan egyenlőségjelet téve közérdekű önkifejezés és helyezkedő önmotogató közé.

Igen, léteznek ezek a típusok, nem is kis számban vannak jelen. Ők a hátrányos helyzetűek. Hátrányos helyzetűek, mert speciális helyi és egyéni meghatározottságok miatt magukat a szocialista demokrácia intézményrendszerében való iskolázatlanságra kényszerítik. Bár a társadalmi együttélés általános feltételei között és ösztönző hatására régen „magasabb osztályba” léphettek volna már... És lépnek is, hiszen a közösségi élet hétköznapi sikerélményeinek sorával kell nap mint nap szembesülniük.

Igy érnek lassan ők is felnőttkorba: azok mellé, akik egy már magasabb minőségű kollektívizmussal átsegítettek kamaszkorán ezt a mi társadalmunkat. Segítsük őket nem könnyű megújulásukban!

Kassai-Végh Miklós

1974 | 1

VIII. évfolyam I.

Tartalom

VÁLTOZÓ VALÓSÁGUNK

- 3 Deák Gábor: Ifjúság és politika
- 4 Szendi Márta: Másokért élni
- 7 Pál József: Ma közérzet...
- 10 Szöghy Katalin: Okok és kifogások
- 12 Kő-Szabó Imre: Falusi fiatalok
- 14 Dokumentum: Könyvek

SZÉPIRODALOM

- 15 Mikszáth Kálmán: Aki tudtán kívül házas
- 21 Egy elfelejtett Mikszáth-elbeszélés (Belitzky János)
- 22 Emil Boleslav Lukac: Ki az uralkodó?, Verlaine szobra alatt (Jánosy István fordításai)

HAGYOMÁNY

- 23 Nagy Zoltán: Nógrádi bányászdalok

MŰVÉSZET ÉS KOZONSÉGE

- 26 Végvári Lajos: Urbanizáció, művészet, lehetőségek
- 28 Sulyok László: „... mint Déryné kortársai”
- 29 Madách-emlékérem és Madách-alkotói díj, 1974.

KÖRKÉP

- 30 Vasas Károly bányász-szobra (Pál József)
- 31 Irodalmi Színpadi Napok (Kiss Aurél)
- 32 Bertha Bulcsu: Balatoni évtizedek (Horpácsi Sándor)
- 33 Tanulmányok a munkásosztályról (Csongrády Béla)
- 34 A nemzetközi munkásmozgalom története (H. Hámos Anna)
- 34 Egy gimnázium jubileumára (Schneider Miklós)

A címlapon Vasas Károly bányász-szobra, a hátsó borítón Kass János Mózes című grafikája (részlet)

PALŐCFÖLD

IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALOMPOLITIKAI FOLYÓIRAT

A NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYÁNAK LAPJA

Megjelenik kéthavonta

Felelős szerkesztő: Végh Miklós

A szerkesztőség tagjai: Csongrády Béla, Czinke Ferenc, Kerekes László, Kiss Aurél, Kojnok Nándor, Schneider Miklós.

Kiadja a Nógrád megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Vida Edit. Terjeszti a Magyar Posta. Elfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József Nádor tér 1. sz. Postacím: 1900 Budapest) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámára. A szerkesztőség címe: 3100 Salgótarján, Nógrád megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya. Egyes szám ára: 5 Ft. Előfizetési díj fél évre 15, egy évre 30 Ft

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

74 7540 Nm NyV balassagyarmati telepe 2000 db

Index: 25 925